קיצור שלחן ערוך — הלכות הוצאת המת והלויתו וצדוק הדין

אִם יֵשׁ מֵת בָּעִיר, כָּל בְּנֵי הָעִיר אֲסוּרִין בִּמְלָאכָה. וְאִם יֵשׁ בָּעִיר מְמֻנִּים לְהִתְעַסֵּק בַּמֵּת, אֵלּוּ שֶׁאֵינָן צְרִיכִין לְהִתְעַסֵּק בּוֹ, מֻתָּרִין בִּמְלָאכָה.

בִּכְפָר קָטָן, אִם יֵשׁ שָׁם מֵת, אֵין שׁוֹאֲלִין בְּשָׁלוֹם זֶה לָזֶה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין שׁוֹאֲלִין בְּשָׁלוֹם בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם מֵת, אֲפִלּוּ בְּעִיר גְּדוֹלָה. אֲבָל כְּשֶׁאֵין שָׁם מֵת, שׁוֹאֲלִין בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַקְּבָרִים.

אָסוּר לְהָלִין אֶת הַמֵּת, שֶׁנֶּאֱמַר, לֹא תָלִין וְגוֹ' כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא. וְאִם מְלִינוֹ מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ לְהָבִיא לוֹ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין אוֹ שֶׁיָּבוֹאוּ קְרוֹבָיו אוֹ סַפְּדָנִים, מֻתָּר, דְּלֹא אָסְרָה תוֹרָה אֶלָּא דְּמָיָא דְּתָלוּי, שֶׁהוּא דֶּרֶךְ בְּזָיוֹן. אֲבָל לֹא כְּשֶׁהוּא לִכְבוֹדוֹ. וְכֵן אִם נִמְצָא אֵיזֶה מֵת וְלֹא נוֹדַע בְּבֵרוּר מִי הוּא, מֻתָּר לַהֲלִינוֹ עַד שֶׁיָּבוֹאוּ עֵדִים אוֹ אִשְׁתּוֹ לְהַכִּירוֹ.

בְּכָל הַמֵּתִים, הַמְמַהֵר לְהוֹצִיאוֹ לִמְנוּחָתוֹ, הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח. אֲבָל בְּאָבִיו וְאִמּוֹ שֶׁחַיָּב לְהַסְפִּידָם וּלְקוֹנֵן עֲלֵיהֶם הַרְבֵּה, הַמְמַהֵר לְהוֹצִיאָם, הֲרֵי זֶה מְגֻנֶּה, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה עֶרֶב שַׁבָּת אוֹ עֶרֶב יוֹם טוֹב, אוֹ שֶׁהָיוּ גְּשָׁמִים מְזַלְּפִים עַל הַמִּטָּה.

אִם יֵשׁ שְׁנֵי מֵתִים, זֶה שֶׁמֵּת תְּחִלָּה מוֹצִיאִין אוֹתוֹ תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ אֶת הַשֵּׁנִי. וּלְאַחַר שֶׁקָּבְרוּ אֶת הָרִאשׁוֹן, אֵין עוֹמְדִין עָלָיו בְּשׁוּרָה, וְאֵין אוֹמְרִים עָלָיו בִּרְכַּת אֲבֵלִים וְתַנְחוּמֵי אֲבֵלִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְעַכֵּב קְבוּרַת הַשֵּׁנִי. אִם רוֹצִים לְהָלִין אֶת הָרִאשׁוֹן מִפְּנֵי כְבוֹדוֹ, אֵין מְעַכְּבִין אֶת הַשֵּׁנִי בִּשְׁבִיל זֶה, אֶלָּא קוֹבְרִין אוֹתוֹ מִיָּד.

אִם אֶחָד תַּלְמִיד חָכָם וְאֶחָד עַם הָאָרֶץ, מוֹצִיאִין אֶת הַתַּלְמִיד חָכָם תְּחִלָּה, אֲפִלּוּ אִם עַם הָאָרֶץ מֵת תְּחִלָּה. אִישׁ וְאִשָּׁה, מוֹצִיאִין אֶת הָאִשָּׁה תְּחִלָּה, אֲפִלּוּ אִם הָאִישׁ מֵת תְּחִלָּה, דִּכְתִיב, וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֵר שָׁם, סָמוּךְ לְמִיתָה קְבוּרָה.

כָּל הַמּוֹרִיד דְּמָעוֹת עַל אָדָם כָּשֵׁר שֶׁמֵּת, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סוֹפְרָן וּמַנִּיחָן בְּבֵית גְּנָזָיו, וְיֵשׁ בָּזֶה תִּקּוּן לַעֲוֹן קֶרִי, וְהַצָּלָה לְבָנָיו הַקְּטַנִּים מִן הַמִּיתָה רַחֲמָנָא לִצְלָן.

הָרוֹאֶה אֶת הַמֵּת וְאֵינוֹ מְלַוֶּה אוֹתוֹ, עוֹבֵר מִשּׁוּם לוֹעֵג לָרָשׁ, וּבַר נִדּוּי הוּא. וּלְפָחוֹת יְלַוֶּהוּ אַרְבַּע אַמּוֹת. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְלַוּוֹתוֹ (כְּדִלְקַמָּן סָעִיף ט), מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לַעֲמֹד בְּפָנָיו. וְלֹא לִפְנֵי הַמֵּת הוּא עוֹמֵד, אֶלָּא מִפְּנֵי הָעוֹסְקִים בּוֹ, שֶׁהֵם עֲסוּקִים בַּמִּצְוָה. וְכֵן הַדִּין בְּכָל דָּבָר מִצְוָה שֶׁהָאָדָם עוֹסֵק בּוֹ, צְרִיכִין לַעֲמֹד בְּפָנָיו. וְכֵן הָיוּ בַּעֲלֵי אֻמָּנִיּוֹת עוֹמְדִין בִּפְנֵי מְבִיאֵי בִכּוּרִים.

בִּזְמַן הַזֶּה מִסְתָּמָא כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל לָמַד מִקְרָא וּמִשְׁנָה. וְלָכֵן כְּשֶׁמֵּת, מְבַטְּלִין אֲפִלּוּ תַּלְמוּד תּוֹרָה כְּדֵי לְלַוּוֹת אוֹתוֹ. אַךְ לְאִשָּׁה אוֹ לְתִינוֹק, נוֹהֲגִין לְהָקֵל, שֶׁלֹּא לְבַטֵּל תַּלְמוּד תּוֹרָה בִּשְׁבִיל הַלְוָיָה. וְתִינוֹקוֹת

שֶׁל בֵּית רַבָּן, לְעוֹלָם אֵין מְבַטְּלִין כְּלָל, דַּאֲפִלּוּ לְבִנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין מְבַטְּלִין אוֹתָם.

צְרִיכִין לְזָהֵר מְאֹד, לְבַל יִתְרָאוּ הַנָּשִׁים עִם הָאֲנָשִׁים כְּשֶׁהוֹלְכִין לְבֵית הַקְּבָרוֹת, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בַּחֲזָרָתָן, כִּי יֵשׁ, חַס וְשָׁלוֹם, סַכָּנָה בַּדָּבָר.

נוֹשְׁאֵי הַמִּטָּה, אֵין לָהֶם לִנְעוֹל בְּרַגְלֵיהֶם סַנְדָּלִים, (שֶׁהֵם בְּלֹא עָקֵב, וְיכוֹלִין לִפּוֹל בְּקַל מֵעַל הָרֶגֶל). אֲבָל בְּמִנְעָלִים אֵין קְפִידָא.

כְּשֶׁמַּגִּיעִים עִם הַמֵּת לְעֵרֶךְ שְׁלֹשִׁים אַמָּה מִן הַקֶּבֶר, יַעַמְדוּ עִמּוֹ כָּל אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁיַּעַמְדוּ שֶׁבַע פְּעָמִים כְּנֶגֶד שִׁבְעָה מַעֲמָדוֹת, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד שִׁבְעָה הֲבָלִים שֶׁבְּקֹהֶלֶת, וְשִׁבְעָה מְדוֹרֵי גֵּיהִנָּם, וְשִׁבְעָה דִּינִים הַחוֹלְפִים עַל הַמֵּת, וְיִשְׁהוּ מְעַט שָׁם, שֶׁזּוֹהִי קְצָת כַּפָּרָה לַמֵּת. וּבְיוֹם שֶׁאֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן, אֵין צְרִיכִין לְהַעֲמִיד, כִּי אָז אֵין הַדִּין קָשֶׁה.

כְּשֶׁבָּאִים לְבֵית הַקְּבָרוֹת, מִי שֶׁלֹּא רָאָה אֶת הַקְּבָרִים שְׁלֹשִׁים יוֹם, צָרִיךְ לְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר אֶתְכֶם בַּדִּין וְכוּ' (עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ס סָעִיף יא), וְאַחַר כָּךְ אוֹמְרִים אַתָּה גִּבּוֹר וְכוּ' עַד לְהַחֲיוֹת מֵתִים.

אַחַר כָּךְ אוֹמְרִים צִדּוּק הַדִּין, הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ וְכוּ' (עַיֵּן בַּסִּימָן שֶׁאַחַר זֶה סָעִיף ט). אֶחָד מִן הָאֲבֵלִים מַתְחִיל. וְאִם אֵין שָׁם אָבֵל, הַמֻּפְלָא אֲשֶׁר שָׁם מַתְחִיל. וּבַיָּמִים שֶׁאֵין אוֹמְרִים בָּהֶם תַּחֲנוּן, אֵין אוֹמְרִים צִדּוּק הַדִּין. וְלָכֵן אֵין אוֹמְרִים בְּעֶרֶב שַׁבָּת לְאַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, וְכֵן בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב. אֲבָל בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְעֶרֶב חֲנֻכָּה וְעֶרֶב פּוּרִים, אוֹמְרִים גַּם לְאַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם. וְעַל תַּלְמִיד חָכָם אוֹמְרִים גַּם בְּל"ג בָּעֹמֶר, וּבַיָּמִים שֶׁלְּאַחַר רֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיוָן עַד שָׁבוּעוֹת, וּבְתִשְׁעָה בְּאָב, וּבְעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה קֹדֶם חֲצוֹת הַיּוֹם.

בַּלַּיְלָה, אֵין אוֹמְרִים לֹא צִדּוּק הַדִּין וְלֹא קַדִּישׁ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת (שם).

עַל תִּנּוֹק פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם, אֵין אוֹמְרִים צִדּוּק הַדִּין.